

## JAMOAT XAVFSIZLIGINI JANGOVAR TA'MINLASHDA MAHALLA INSTITUTINING O'RNI

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat  
xavfsizligi universiteti tinglovchisi, mayor  
Xazratqulov Jasur Panjiyevich*

Mahalla — bu aholining o'zini o'zi boshqarish tizimidagi eng qadimiy va barqaror ijtimoiy tuzilma bo'lib, jamiyat barqarorligini saqlash, ijtimoiy nazoratni amalga oshirish va xavfsizlikni ta'minlashda asosiy bo'g'inlardan biridir. Bugungi kunda mamlakatimizda jamoat xavfsizligini ta'minlash, tinchlik va osoyishtalikni mustahkamlash davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Shu jarayonda mahalla instituti o'ziga xos o'rin tutadi. Chunki mahalla — xalqimizning qadimiy o'zini-o'zi boshqarish tizimi bo'lib, u nafaqat ijtimoiy hayotning markazi, balki xavfsizlikning birlamchi kafolatidir. “Obod va xavfsiz mahalla” tamoyili asosida olib borilayotgan ishlar bu tizimni yangi bosqichga ko'tardi.

Mahalla jamoat xavfsizligi sohasida quyidagi uch asosiy yo'nalishda faoliyat yuritadi:

### *1. Huquqbuzarlik va jinoyatchilikning oldini olish*

Mahalla raisi, profilaktika inspektori, yoshlar yetakchisi va xotin-qizlar faollari birgalikda hududdagi ijtimoiy tahlilni o'tkazadi. Jinoyatga moyil shaxslar bilan profilaktik suhbatlar o'tkazish, ijtimoiy muammoli oilalarni aniqlash, yoshlarni bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish — bularning barchasi jinoyatchilikning oldini olishga xizmat qiladi. “Mahalla huquq-tartibot maskanlari”ning tashkil etilishi bu borada muhim ahamiyat kasb etdi. Bu maskanlarda profilaktika katta inspektorlari ichki ishlar organlari bilan hamkorlikda ishlaydi.

### *2. Ijtimoiy muhitni sog'lomlashtirish*

Mahalla aholining turmush tarziga bevosita ta'sir qiluvchi ijtimoiy va ma'naviy muhitni shakllantiradi. Oilalarga yordam ko'rsatish, yoshlar va xotin-qizlarni ma'naviy qo'llab-quvvatlash, bandlikni ta'minlash kabi chora-tadbirlar jamoat xavfsizligining mustahkam omilidir. Ayniqsa, “Mahalla yetiligi” tizimi orqali yoshlar, xotin-qizlar va ijtimoiy zaif qatlamlar bilan manzilli ishlash yo'lga qo'yilgan.

### *3. Jamoatchilik hamkorligini kuchaytirish*

Mahalla fuqarolarning o'zaro ishonchi, birdamligi va faolligi orqali xavfsizlikni ta'minlaydi. Har bir fuqaro o'z hududining osoyishtaligi uchun mas'ul ekanini anglab yetishi muhim. Bu esa “jamoaviy mas'uliyat” madaniyatini shakllantiradi. Aholining huquqiy ongi va fuqarolik faolligi oshgan sari, mahalla ham yanada kuchli jamoat institutiga aylanadi.

Mahallalarda "Yoshlar daftari", "Temir daftar", "Ayollar daftari" kabi tizimlarning joriy etilishi ham xavfsizlikni ta'minlash, ijtimoiy muammolarning oldini olishga qaratilgan muhim chora-tadbirlardir. Mazkur mexanizmlar orqali aholining ijtimoiy muammolari erta bosqichda aniqlanadi va ularni hal etish bo'yicha tezkor choralar ko'riladi. Mahalla faollari va ichki ishlar organlari hamkorligi jamoat tartibini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi. Aholining o'z hududiga egalik hissi, birdamlik va mas'uliyat tuyg'usini kuchaytirish orqali mahalla jamiyatning tinchligi va xavfsizligiga hissa qo'shadi.

Yuqoridagi ijobiy tajribalarga qaramay, ayrim muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan:

- Ba'zi mahallalarda huquq-tartibot organlari bilan hamkorlik sust.
- Mahalla yetakchilari uchun malaka oshirish tizimi to'liq yo'lga qo'yilmagan.
- Aholining ayrim qismi jamoat ishlariga befarq.
- Texnik infratuzilma (kuzatuv kameralari, elektron tizimlar) barcha hududlarda bir xil darajada joriy etilmagan.

Xulosa qilib aytganda, mahalla tizimi nafaqat ijtimoiy boshqaruv mexanizmi, balki jamoat xavfsizligini ta'minlashning asosiy tayanchi hamdir. Shu bois, mahalla institutini yanada takomillashtirish, uning faoliyatini raqamlashtirish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biridir. Mahalla — jamoat xavfsizligining ildizi, ijtimoiy barqarorlikning asosi. Uning samarali faoliyati orqali jinoyatchilikning oldi olinadi, yoshlar tarbiyasi yo'lga qo'yiladi va fuqarolarda mas'uliyat hissi shakllanadi. Shu sababli, mahalla tizimini kuchaytirish, u orqali aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirish — nafaqat xavfsizlik, balki milliy barqarorlikning kafolatidir.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. "Mahalla to'g'risida"gi Qonun (2020-yil 15-aprel).
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 18-fevraldagi PQ-4996-son qarori.
4. [www.lex.uz/](http://www.lex.uz/)
5. [www.mahallabay.uz/](http://www.mahallabay.uz/)
6. <https://kun.uz/news/2023/05/17/>
7. <https://daryo.uz/2022/06/24/>